

Codi ètic

per a les Fundacions
Catalanes

Coordinadora
Catalana
de Fundacions

Provença, 304, 1r 3a
08008 Barcelona

<http://www.ccfundacions.org>
e-mail: info@ccfundacions.org

Coordinadora
Catalana
de Fundacions

Codi ètic

per a les Fundacions
Catalanes

Índex

1. Comissió del codi ètic	5
2. La raó de ser d'aquest codi ètic	6
1. Identitat / Què som	7
2. Valors / Què volem ser	8
3. Com volem actuar	9
3.1. Principis generals d'actuació	9
3.2. Orientacions pràctiques	10
3.2.1. Fundador	10
3.2.2. Patronat	10
3.2.3. Recursos humans	11
3.2.4. Gestió patrimonial i econòmica	11
3.2.5. Usuaris i beneficiaris	12
3.2.6. Relació entre fundacions i altres organitzacions	12
3.2.7. Donants	13
3.2.8. Administracions públiques	13
3. Junta de la Coordinadora Catalana de Fundacions	14

1. Comissió del codi ètic

Coordinadors:

Antoni Matabosch (Fundació Joan Maragall)

Àngels Valls (Fundació Gremi de Fabricants de Sabadell)

Fundació Agbar	Jordi Molina
Fundació Aspronis	Dolors Oms
Fundació Banc dels Aliments	Jordi Peix
Fundació Castellet del Foix	Sagrario Huelin
Fundació Catalana Tutelar Aspanias	Josep Tresserras
Fundació Centre Català de Solidaritat	Frederic Bayer
Fundació Clínica Plató	Jordi Pujol
Fundació Cuatrecasas	Javier Herreros
Fundació Eladi Homs i Fundació Roca Galés	Joan Josep González
Fundació Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	Josep Corbella
Fundació Humanitària Dr. Trueta	Núria Comarriu
Fundació Itaca	Dolors Gómez
Fundació Itaca	Jordi Romero
Fundació Malalts Mentals de Catalunya	Anna Grau
Fundació Modeclar	Modest Clariana
Fundació Roger Torné	Salut Torné
Fundació Pere Tarrés	M. del Mar Galceran
Fundació Vaixell	Víctor Guillén
Coordinadora Catalana de Fundacions	Josep M. de Fàbregues
Coordinadora Catalana de Fundacions	Alba Molas

2. La raó de ser d'aquest codi ètic

El present codi ètic de les fundacions catalanes té el seu origen en el *Congrés de Fundacions 2001*, del qual sorgí la petició a la Coordinadora Catalana de Fundacions d'estudiar la redacció d'un possible codi deontològic o ideari de les fundacions.

Amb el lema *Identitat, Valors i Futur*, durant el congrés també es va posar de manifest la necessitat de comunicar què són i com actuen les fundacions. El coneixement i reconeixement de les fundacions són indispensables per posar de manifest i potenciar el seu paper com a membres actius i claus en la societat actual.

Què són les fundacions i com actuen, són dues cares de la mateixa moneda, ja que a l'hora d'actuar és quan es posa de manifest la seva naturalesa. Així doncs, el present codi ètic pretén presentar el trets característics de les fundacions (*identitat*), incloent-hi aquells intangibles (*valors*) que configuren el seu funcionament intern i la seva actuació, és a dir, el seu *futur*.

1. Identitat / què som

Les fundacions són organitzacions que es caracteritzen per:

- **Manca d'afany de lucre:** atès que la fundació ha de vetllar per la seva continuïtat i viabilitat, cal que aquesta obtingui superàvit. Aquest, però, no es reparteix en forma de beneficis, ha de ser revertit en la pròpia fundació i ha de ser obtingut èticament.
- **Finalitat d'interès general:** la fundació ha de beneficiar un col·lectiu genèric i no determinat; queda exclosa la finalitat que afecti destinataris concrets. La força de la fundació neix de la seva capacitat d'adaptar-se a les noves necessitats de la societat actual. Malgrat la seva llarga història, continuen essent pioneres en diversos àmbits en els quals han estat més pròximes que les administracions públiques. Tot i així, és important destacar que ni l'origen, ni el paper de la fundació és suplir les mancances d'aquestes.
- **Voluntat del fundador:** és el primer element necessari per poder crear una fundació. Aquesta es crea mitjançant la manifestació de la voluntat del fundador, el qual adscriu béns i/o drets de la seva propietat de què disposa lliurement a una finalitat d'interès general. Si bé és cert que un cop creada la fundació esdevé una persona jurídica totalment independent del seu fundador, la voluntat d'aquest continuarà regint la vida de la fundació mitjançant els Estatuts, que, establerts pel fundador, regularan el funcionament i l'organització de la fundació. Si bé la llei no l'inclou en la seva definició de fundació, cal destacar la figura del **patronat**: un òrgan de govern i representació que fa actuar la fundació per tal d'exterioritzar la voluntat del fundador. Aquest patronat en determina la seva composició inicial, la forma de designació i de renovació de patrons, les facultats que assumiran i la manera de prendre acords.

2. Valors / què volem ser

Manifestació d'uns valors propis: cal, però, fer una segona lectura d'aquests elements per veure també la fundació com la manifestació d'uns valors propis. Són precisament aquests valors els que fan de fil conductor de la figura de la fundació en el passat, avui dia i en un futur. Sigui qui sigui el fundador (persona física o jurídica), sigui l'element patrimonial més o menys important, suficient o no per assolir la finalitat, a les fundacions no hi podran mancar mai els següents valors:

- **Generositat i responsabilitat:** la voluntat de crear una entitat a partir de la donació irreversible d'uns béns, una entitat amb vida pròpia i independent del seu creador.
- **Altruisme i solidaritat:** la voluntat de beneficiar altres, terceres persones indeterminades sense lligams amb el fundador.
- **Inconformisme i llibertat:** la voluntat d'actuar per millorar una societat amb mancances davant les quals el fundador, amb la creació de la fundació, opta per fer quelcom, en comptes de resignar-se a creure que no servirà de gaire, tot mantenint una actitud fins i tot rebel i transgressora per tal de modificar la realitat.

Si aquests valors hi són, estem davant d'una fundació. Si no hi són presents, estem davant d'organitzacions que han utilitzat la figura de la fundació però que en el fons no ho són. Cal que el sector fundacional posi de manifest, aflori la importància d'aquests valors, ja que difícilment podran estar recollits en una llei. Aquesta podrà recollir alguns elements necessaris per parlar de fundació, però no tots, i potser ni tan sols els més importants.

3. Com volem actuar

La identitat de les fundacions, i el seu conjunt de valors, es posen de manifest quan les fundacions duen a terme les seves activitats, en el desenvolupament del seu dia a dia. Aquest testimoniatge és, doncs, el reflex de la seva identitat.

Recollim en aquest apartat, com a *principis generals d'actuació*, aquells trets que es posen de manifest en qualsevol activitat de les fundacions. El seu caràcter transversal fa que siguin presents en els diversos àmbits concrets (*orientacions pràctiques*), tant d'ordre intern (aspectes propis de l'organització) com d'ordre extern (aspectes que es posen de manifest a l'hora de relacionar-se amb tercers).

3.1 Principis generals d'actuació:

- Tota fundació té el deure de treballar amb **eficàcia**, és a dir, assolir la finalitat (raó de ser de tota fundació) i **eficiència**, és a dir, utilitzant de la millor forma possible els recursos de què disposa.
- Tota fundació ha d'actuar amb **professionalitat**: ha de saber i saber fer, autoexigint a tota l'organització un nivell d'actuació i dotant-la dels recursos necessaris.
- Tota fundació ha de ser una organització de **qualitat**: amb un nivell que respongui a la finalitat per la qual va ser creada, de la forma que el seu fundador ha previst i que la societat necessiti.
- Tota fundació ha de ser **transparent** pels usuaris/beneficiaris i per la societat, tant en els resultats obtinguts com en els mitjans emprats.
- Tota fundació ha de fer valer tant els drets com els deures, amb una visió realista i responsable, **no paternalista**.
- Tota fundació ha de ser fidel a uns principis i actuar amb **coherència** en el seu entorn (beneficiaris, treballadors, voluntaris, proveïdors, donants...).
- Tota fundació ha de pretendre incidir en la realitat i la seva acció ha de repercutir en la **millora de la societat**.

3.2 Orientacions pràctiques:

Internes:

3.2.1 Fundador

- La fundació és una institució nascuda d'un acte personal del fundador(s) que esdevé institució. D'una banda, la fundació esdevé una organització amb personalitat jurídica pròpia, independent del seu fundador, però d'una altra banda, la voluntat del fundador regeix la vida de la fundació (la finalitat, el funcionament, l'organització...). Per tant, el fundador ha d'exercir el seu dret a fundar amb responsabilitat, atès que la seva voluntat transcendirà la seva persona.

- La voluntat del fundador és l'embrió de la fundació i un dels elements principals de la fundació: cal que sigui respectada i, si cal, reinterpretada per tal de mantenir la seva vigència i raó de ser.

3.2.2 Patronat

- El patronat ha de vetllar per mantenir vigent l'empremta del fundador. El patró s'ha de dedicar a la fundació personalment, implicant-s'hi, amb responsabilitat i compromís.

- El patronat és el responsable principal de la fundació. La seva responsabilitat és assolir la finalitat de la fundació i també saber transmetre-la al conjunt de la fundació i a la societat.

- La composició del patronat ha de respondre a les necessitats de la fundació. Els patrons han d'estar prou preparats per marcar objectius, procurar els recursos necessaris, fer-ne el seguiment d'ambdós i transmetre una visió de futur.

- El patronat ha de formar un equip humà desinteressat, amb esperit de servei i que vetlli adequadament per les finalitats i els valors de la fundació. Cal fer també, del patronat un òrgan adaptat a les necessitats actuals, àgil, proper i independent per poder defensar els interessos de la

fundació. En els casos en què els patrons siguin representants d'institucions (públiques o privades), han d'actuar en interès de la fundació, i amb independència de l'organització que representin.

- El patronat cal que vetlli per la seva renovació, essent convenient tant per al mateix òrgan, com per a la finalitat de la fundació.

3.2.3 Recursos humans

- El Patronat ha de transmetre al personal contractat i als voluntaris què diferencia una fundació d'altres organitzacions, amb afany de lucre o no, i què implica col·laborar-hi.

- Per tal que la fundació assoleixi la seva finalitat i actui d'acord amb aquesta, cal que el personal contractat i els voluntaris s'hi sentin identificats. La participació de l'equip humà en la presa de decisions augmenta el seu grau d'implicació en l'organització i les seves finalitats.

- La política de personal de la fundació (contractació, remuneració, formació, participació...) a banda d'ajustar-se a la legislació vigent, ha de ser coherent amb l'esperit ètic de la fundació.

3.2.4 Gestió patrimonial i econòmica

- La gestió patrimonial, les activitats dirigides a la captació de recursos, com també les activitats econòmiques o empresarials que pugui dur a terme la fundació, han de ser èticament compatibles amb la seva finalitat, amb el fet de ser fundació i amb els seus propis valors.

- La gestió del patrimoni de la fundació ha de ser equilibrada, tenint en compte rendiment i prudència.

- La gestió dels recursos econòmics (tant en la seva captació com en la seva aplicació) ha de ser honesta, austera i transparent, tot assegurant mecanismes de control intern i extern. Tota fundació ha de donar informació clara i suficient.

- El pressupost s'ha d'adequar a les finalitats de la fundació, tant en el moment de la seva aprovació, com durant la seva posterior execució.
- La fundació ha de mantenir la suficient independència per tal d'assolir els fins fundacionals.

Externes:

3.2.5 Usuaris i beneficiaris

- L'objectiu principal de la fundació, la seva raó de ser, és el servei a la societat, ja sigui en general o a través de beneficiaris o usuaris, mitjançant la provisió de béns o serveis.
- Els criteris a l'hora d'actuar i de prendre decisions han de ser honestos i transparents.
- Cal donar a conèixer als beneficiaris i als usuaris els trets diferencials de l'oferta fundacional, sobretot el fet de ser una organització d'interès general i sense afany de lucre.

3.2.6 Relació entre fundacions i altres organitzacions

- Les fundacions no s'han de veure com a possibles contrincants. Cal impulsar projectes comuns i participar-hi, i potenciar les possibles cooperacions.
- Cal fomentar el treball en xarxa entre les fundacions i altres organitzacions. Les sinergies generades permetran un millor aprofitament dels recursos emprats i, per tant, uns millors resultats.

3.2.7 Donants

- Les fundacions han de procurar conèixer la procedència de les donacions rebudes.
- No s'acceptaran, ni fons econòmics ni materials provinents d'activitats delictives, contràries als drets humans reconeguts en els tractats internacionals o als valors fundacionals establerts en aquest codi ètic.
- No s'acceptaran donacions condicionades quan aquestes vulnerin algun objectiu o valor fonamental o posin en entredit la necessària independència de la fundació.

3.2.8 Administracions públiques

- Les fundacions i el Protectorat tenen drets i deures mutus per al bon desenvolupament de finalitats d'interès general per a la societat.
- Les fundacions han d'exigir al Protectorat que vetlli amb equitat pel correcte funcionament de les fundacions, tant en el moment de la seva creació, com durant la seva trajectòria.
- Cal establir amb les administracions una relació estable, basada en la independència, la col·laboració, la contraprestació i el servei, que previngui intervencions excessives i innecessàries d'aquestes.
- La transparència i la coordinació entre fundacions faciliten una millor relació amb les administracions.

Aquest Codi ètic s'anirà adaptant a mesura que l'evolució del món fundacional i de la societat civil així ho exigeixin.

3. Junta de la Coordinadora Catalana de Fundacions

President: Josep M. de Fàbregues-Boixar i Serra
Fundació Hospital de l'Esperit Sant

Vicepresident primer: Giorgio Melloni
Fundació Intermón-Oxfam

Vicepresident segon: Manel Valls i Martorell
Fundació Sociosanitària de Manresa

Secretari general: Raimon Bergós i Civit
Fundació Betània-Patmos

Tresorer: Josep Bové i Bertran
Fundació Emi

Vocals: Antoni Aliana i Magrí
Fundació "la Caixa"
Jaume Iglesias i Sitjes
Fundació Maite Iglesias Baciana
Antoni Matabosch i Soler
Fundació Joan Maragall
Anna Grau i Hoyos
*Fundació Malalts Mentals
de Catalunya*

Gerent: Alba Molas i Rifa